

KRISTUSE SÜNDIMISE PÜHA AD 2022

Jh 1:1–14¹ (Js 52:7–10 või Js 11:1–9; Hb 1:1–12 või 1Jh 4:9–16)

- 1 Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal.
- 2 Seesama oli alguses Jumala juures.
- 3 Kõik on tekkinud Tema läbi ja ilma Temata ei ole tekkinud midagi. Mis on tekkinud
- 4 Tema kaudu, oli elu, ja elu oli inimeste valgus.
- 5 Ja valgus paistab pimeduses, ja pimedus ei ole seda omaks võtnud.
- 6 Oli Jumala läkitatud mees, nimega Johannes,
- 7 see pidi tunnistust andma, tunnistama valgusest, et kõik hakkaksid tema kaudu uskuma.
- 8 Tema ise ei olnud valgus, vaid ta pidi tunnistama valgusest.
- 9 Tõeline valgus, mis valgustab iga inimest, oli maailma tulemas.
- 10 Ta oli maailmas, ja maailm on tekkinud Tema läbi, ja maailm ei tundnud Teda ära.
- 11 Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.
- 12 Aga kõigile, kes Tema vastu võtsid, andis Ta meelevalda saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad Tema nimesse,
- 13 kes ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast.
- 14 Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime Tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõe.
- [15 Johannes tunnistas Temast ja hüüdis valjusti: «Tema ongi see, kelle kohta mina ütlesin: See, kes tuleb pärast mind, on olnud minu eel, sest Tema oli enne kui mina.»
- 16 Jah, meie kõik oleme võtnud Tema täiusest, ja armu armu peale.
- 17 Seadus on ju antud Moosese kaudu, arm ja tõe aga tulnud Jeesuse Kristuse kaudu.
- 18 Keegi ei ole ialgi näinud Jumalat. Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, Tema on meile teate toonud.]

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

---

¹ Käesoleva tekstikäsitluse autor peab soovitavaks lugeda pikemalt, Jh 1:1–18.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku², tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.³ Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

---

² Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

³ Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud⁴, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklite missaks.⁵ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiva ei lange maasse ega sure, siis see jääb ükski, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklite missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Ja ilma Temata ei ole tekkinud midagi. Mis on tekkinud Tema kaudu, oli elu – καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν – originaaltekstile lähim sõnasõnaline tõlge võiks olla: «ja ilma Temata ei ole tekkinud mitte ükski, mis/kes on tekkinud, Temas oli elu».⁶ Sõna ζωὴ tähistab elu ja elus olemist pigem abstraktselt,

⁴ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁵ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «ja ilma temmata ep olle ühtegi tehtud, mis tehtud on. Temma sees olli ello»; 1968.

aasta piiblitõlkes: «ja ilma temata ei ole tekkinud midagi, mis on tekkinud. Temas oli elu». Viimane eestikeelne redaktsioon järgib 1989. aasta Uue Testamendi tõlget, milles eelistatud lugemisviisi üheks põhjenduseks tuuakse enamasti Jh 1:3 (ilma viimaste sõnadeta) väidetavalt kiastiline ülesehitus: «Kõik – on tekkinud Tema läbi / ja ilma Temata ei ole tekkinud – midagi.»

Teise põhjendusena nimetatakse, et salmi lõpul seisev sõna γίνομαι – «tekkima» – on erinevalt kahest eelnevast mitte aoristi, vaid täismineviku ajavormis, juhatades nõnda sisse uue teema. Käesoleva tekstikäsitluse autor peab neid põhjendusi otsituiks ning eelistab hiljemalt 4. sajandi lõpust traditsiooniliseks kujunenud lugemisviisi, millest lähtuvad ka varasemad eestikeelsed tõlked. Iseküsimus on, kas neis salmides peetakse silmas kõige oleva loomist või hoopis lunastusloo käigus sündinut – viimasel puhul võiks uuem lugemisviis olla põhjendatud, vastandades Kristuses sündinu (milles on tõeline elu ja valgus) Vana Testamendi päevil sündinule, mis oli – nagu Johannes Kristuse kõrval – üksnes tõelise eelpilt ja ettekuulutus. Siiski näib sellinegi käsitus üsna otsituna.

erinevalt sõnast βίος, mis tähistab enamasti konkreetselt kellegi [elatud] elu (Uues Testamendis sageli ka elatist ja eluhüvesid).⁷

Paistab – φαίνει – sõna φαίνω tuleneb sõnast φῶς – «valgus» – ja tähendab «valgustama», «valge ette tooma», «ilmutama», «ilmuma», «nähtavaks saama».

Ei ole seda omaks võtnud – αὐτὸ οὐ κατέλαβεν – sõna καταλαμβάνω tähendab «[midagi] omandama», «kätte saama», ülekantult «ära tabama», «taipama», aga ka «võimust võtma», «võitu saama», niisiis võiks tõlkida ka: «ei ole sellest võitu saanud» või «ei ole selle üle võimust võtnud».⁸

Oli Jumala läkitatud mees – ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ – sõnasõnalt võiks tõlkida: «Jumalast sai läkitatud inimene».⁹ Sõna ἀποστέλλω tähistab enamasti kindla ülesandega läkitamist (määramist).¹⁰

Johannes – Ἰωάννης – nimi Ἰωάννης tuleneb heebrea nimest יְהוָה või יְהוִה ning tähendab «JHWH on armuline», «JHWH on armu andnud», «JHWH armukink».

See pidi tunnistust andma – οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν – sõnasõnalt: «see tuli tunnistuseks». Sõna μαρτυρία tähistab nii ametlikku, näiteks kohtus antud tunnistust, kui ka näiteks prohvetlikku ettekuulutust või usutunnistust.

Tunnistama – μαρτυρήσῃ – sõna μαρτυρέω tähendab «tunnistajaks olema», «[millestki isiklikult nähtust või kogetust] tunnistust andma», «[midagi] kinnitama».

Hakkaksid...uskuma – πιστεύσωσιν – «usksid», «võiksid uskuda». Sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Tõeline – τὸ ἀληθινόν – sõna ἀληθινός – «tõeline», «ehtne» – tuleneb sõnast ἀληθής, mis koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λανθάνω – «varjul olema», «peidetud/tundmatu olema».¹¹

⁷ Niisiis on ζωή «elu minus», βίος aga «minu elu».

⁸ Selles tähenduses kasutatakse seda Jh 12:23: περιπατείτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, mis on kõige adekvaatsemalt tõlgitud 1739. aasta Piiblis: «kõndige senni, kui teil se valgus on, et pimmedus teid kinni ei wotta.»

⁹ 1739. aasta Piiblis: «Üks innimenne, Joannes nimmi, sai Jummalast läkkitud».

¹⁰ Siit tuleneb ka sõna ἀπόστολος – «apostel».

¹¹ Niisiis on tõde – ἀλήθεια – kreeka keeles miski, mis on ilmselge, vastuvaidlematult äratuntav, kõike muud kui varjatud.

Maailma – εἰς τὸν κόσμον – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekanutult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust; sellel sõnal võib olla ka negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

Omade keskele – εἰς τὰ ἴδια – «enda omasse» (ainsus!).¹²

Ei tundnud Teda ära – ὑτὸν οὐκ ἔγνων – sõna γινώσκω tähendab «tundma õppima», «tunda saama», «teadma», «mõistma», «taipama», «tunnetama».

Meelevalla – ἐξουσίαν – sõna ἐξουσία tähistab eeskätt õiguslikku (ja õiguspärast) meelevalla, voli, võimu, autoriteeti.¹³

Verest – ἐξ αἱμάτων – sõnasõnalt: «veredest» (mitmus).¹⁴

Liha – σαρκὸς – ὄνα σάρξ – «liha» – tähistab Uues Testamendis sageli inimese langenud, patust olemust, vahel ka neutraalselt inimese ihu või kõike elavat.

Elas – ἐσκήνωσεν – sõna σκηνώω tuleneb sõnast σκῆνος – «telk» – ning tähendab sõnasõnalt «telki püstitama», «telkima».¹⁵

Meie keskel – ἐν ἡμῖν – sõnasõnalt: «meis».

Me nägime – ἐθεασάμεθα – sõna θεάομαι tähendab «nägema», «vaatama», «vaatlema», «jälgima», «tähele panema».

Kirkust – τὴν δόξαν – sõna δόξα tuleneb verbist δοκέω – «arvama», «mõtlemata», «[kellestki midagi] pidama» – ja tähendab eeskätt «arvamus», «hinnang», tähistades sellest tulenevalt ka kellegi väarikust¹⁶, auväarsust, hiilgust, sära, majesteetlikkust, aulisust.¹⁷

¹² 1739. aasta Piiblis: «omma sisse»; 1968. aasta piiblitõlkes: «sellesse, mis tema oma». 1989. aasta Uues Testamendis on millegipärast tõlgitud «omade keskele», lisades märkuse: «Võib tähendada ka «tuli omasse», s.t «tuli sellesse, mis Tema oma».

¹³ Sõna ἐξουσία eristamiseks sõnast δύναμις – «vägi» – võib kasutada näidet politseinikust, kellel ei ole «väge/ jõudu» peatada liiklust, küll aga on «meelevald/autoriteet» seda teha.

¹⁴ Jukka Thurén näeb siin viidet sellele, et rõhutatakse mõlema, nii mehe kui naise osalust inimese sündimisel (Johannese evangeelium. Tallinn 2001. Lk 25).

¹⁵ 1739. aasta Piiblis: «ja wottis kui ühhes maias meie seas ellada».

¹⁶ Sarnaselt heebrea sõnale תִּבְרָךְ – «au», «auhiilgus» – ehk ka kaalukust.

¹⁷ 1968. aasta piiblitõlkes: «au».

Arm – χάριτος – sõna χάρις tähendab «arm», «armuand», «armukingitus», «heldus», «heameel», «kiindumus», ka «tänu».

Tõde – ἀληθείας – sõna ἀλήθεια – «tõde» – koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λαμβάνω – «varjul olema», «peidetud/tundmatu olema» (vt ka ülalolevat märkust sõna «tõeline» kohta).

Johannes tunnistas Temast ja hüüdis valjusti – Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων – sõnasõnalt: «Johannes tunnistas¹⁸ Tema kohta ja on valjusti hüüdnud, üteldes». ¹⁹ Sõna κράζω tähendab «valju häälega hüüdma», «karjuma», samuti (vaga sarnaselt eestikeelsele vastele) «kraaksuma».

See, kes tuleb pärast mind, on olnud minu eel, sest Tema oli enne kui mina – ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν ὅτι πρῶτός μου ἦν – sõnasõnalt: «see, kes tuleb minu järel, on saanud minust ette, sest Ta oli enne mind». Sõna ἔμπροσθεν tähistab eespool olemist nii ajaliselt, ruumiliselt kui ka positsioonilt.²⁰

Oleme võtnud – ἐλάβομεν – võib tõlkida ka: «oleme saanud». Sõna λαμβάνω tähendab nii «võtma» kui «saama».

Arm **armu** **peale** – χάριν ἀντὶ χάριτος – sõnasõnalt: «armu armu vastu» või «armu armu eest». Väljend tähistab puhast, ülevoolavat armu, mida ei saa ära teenida ja mille eest pole võimalik «tasuda» millegi muu kui sellesama armuga.²¹

Seadus – ὁ νόμος – sõna νόμος tähendab «seadus», «korraldus», «asjakorraldus» ja tähistab siin eeskätt Moosese Seadust.

Tulnud – ἐγένετο – sõnasõnalt: «saadud», «sündinud».

Jeesuse – Ἰησοῦ – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

---

¹⁸ Johannes ei tunnista Kristusest mitte ainult sõnadega, vaid kogu oma olemusega, mida võiks väljendada ka sõnadega «Johannes on tunnistas Tema kohta».

¹⁹ 1968. aasta piiblitõlkes: «Johannes annab tunnistust temast, ja ta hüüdis nõnda»; 1989. aasta Uues Testamendis: «Johannes tunnistas Temast ja hüüab valjusti».

²⁰ 1989. aasta Uues Testamendis märgitakse selgitavalt: «Mõte: kes tuleb pärast mind, on minust aulisem, on minust eespool.»

²¹ Seda väljendit on järgmist salmi silmas pidades tõlgendatud ka Vana Lepingu (Mooses Seaduse) asendamisena Uue Lepingu Kristuses ja Temas teostunud lunastuses.

Kristuse – Χριστοῦ – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Rinna najal – εἰς τὸν κόλπον – võib tõlkida ka (nagu 1968. aasta piiblitõlkes): «süles».

On meile teate toonud – ἐξηγήσατο – sõna ἐξηγέομαι koosneb seestülevast eessõnast ἐκ ja verbist ἡγέομαι – «juhatama» – ning tähendab «teed näitama», «lahti seletama», «lahti mõtestama».²²

Sisuline analüüs

Johannese evangeeliumi iseloomustab korduste rohkus: korduvad teemad, mõisted ja selgitused, väga palju kasutatakse ka esimesel pilgul puht kirjanduslikke (stilistilisi) korduseid (parallelisme ja kiasme). Viimaste otsimisel ja leidmisel Johannese evangeeliumi tekstist tasub siiski olla ettevaatlik, kuna vahetevahel võib kommentaaride paljusõnalisus ja keerukus sattuda karjuvasse vastuollu Johannese enda keelekasutuse äärmise lihtsusega. Seda enam, et evangelisti taotluseks ei ole ilmselgelt mitte kõrge kunstilise tasemega kirjandusteos, vaid kõik, mis ta on kirjutanud, on pandud kirja selleks, et «te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes» (Jh 20:31).

Suurepäraseks näiteks sellest, kuidas ja milleks Johannes kasutab korduseid, on evangeeliumi proloog: tegemist on üheainsa, väga selge ja otsekui välguna pimeduses sähvatava sõnumiga, mis on selle paremaks mõistmiseks ja vastuvõtmiseks justkui aegluubis laiali laotatud (ehk võiksime seda võrrelda ka rullraamatuga, milles sisalduvast tekstist osa saamiseks on vaja see lahti rullida).

Niisiis väljendavad Johannese evangeeliumi proloogi kõik salmid sisuliselt ühte ja sama mõtet, mille parima kokkuvõtte leiame sugugi mitte üllatuslikult Johannese esimese kirja algusest: «Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnistame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks.» (1Jh 1:2)

See, et tegemist on ühe kaheksateistkümmesse salmi laiali laotatud (ja neis korratava) sõnumiga, ei tähenda, nagu puuduksid neis salmides erinevad teemapüstitused ja potentsiaalsed -arendused ning rõhuasetused – vastupidi, siin on äärmiselt palju sellist, millele on hädavajalik tähelepanu pöörata, et mõista järgnevaid peatükke – samas meeles pidades, et järgnevates peatükkides sisalduv aitab omakorda saada paremini aru proloogis teinekord veidi varjatult või hämaraltki öeldust.

---

²² 1739. aasta Piiblis: «on meile ärraselletanud». – Siit tuleneb ka sõna «eksegees».

Evangeeliumi esimene salm kujutab endast selget viidet Vana Testamendi algusele: «Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal.» (Jh 1:1) – «Alguses lõi Jumal taeva ja maa.» (1Ms 1:1) Ka see, mis järgneb, on vastavuses: evangeelium kõneleb valgusest, pimedusest ja nende vastuolust (Jh 1:4j.9) ning 1. Moosese raamatu loomisloost võime lugeda: «Maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal ja Jumala Vaim hõljus vete kohal. Ja Jumal ütles: «Saagu valgus!» Ja valgus sai. Ja Jumal nägi, et valgus oli hea, ja Jumal lahutas valguse pimedusest.» (1Ms 1:2–4)

Väga lihtne on leida teisigi seoseid Vana Testamendi tekstidega, näiteks 33. psalm sedastab: «Issanda sõnaga on tehtud taevad ja Tema suu hingusega kõik nende väed. Sest Tema ütles, ja nõnda see sai; Tema käskis, ja see tuli esile.» (Ps 33:6.9) Niisiis kasutab Johannes siin oma lugejaile ilmselt tuttavaid pilte ja väljendeid, ometi olulise erinevusega: Sõna, kellest (*sic!*) evangelist kõneleb, et ole mitte Jumala tööriist, vaid on Jumalaga olemuslikult üks: «...ja Sõna oli Jumala juures/Jumalale suunatud» (vt vastavat keelelist märkust) ja «Sõna oli Jumal».

Viimaste sõnade tõlgendamisel küsitakse ikka, miks on enamuses Uue Testamendi käsikirjadest sõna θεός – «Jumal» – siin ilma määrava artiklita ó. Enamasti põhjendatakse seda väitega, et nii on võimalik näidata ühelt poolt Jumala (Isa) ja Sõna (Poja) olemusühtsust, teisalt aga nende isikulist erinevust. Taoline põhjendus peab kahtlemata paika, kuid vastus võib olla ka märksa lihtsam, nimelt keeleline, nagu selgitab Jaan Unt oma Uue Testamendi kreeka keele õpikus: «Sõltumata sõnade järjekorrast on aluseks e. subjektiks artikliga nimisõna ning öeldistäiteks e. predikatiiviks artiklita nimisõna.»²³ Igal juhul on selge, et Jeesuse tõelise jumalikkuse eitajate väide, nagu näitaks artikli puudumine seda, et Ta ei olegi Jumal, ei pea mingil juhul paika ning on pealegi kogu teksti mõttega selges vastuolus.

Vahel arutletakse ka selle üle, miks Johannes kasutab sõna λόγος – «Sõna» –, mitte näiteks σοφία – «Tarkus»²⁴ –, ning pakutakse põhjuseks, et esimene on mees-, teine aga naissoost sõna, niisiis sobib esimene Kristuse iseloomustamiseks paremini kui teine. Ka see on igati aktsepteeritav selgitus, ent siinkirjutajale tundub – taas kogu tekstitervikut silmas pidades – paremana lähtuda sõna λόγος etümoloogiast: see pärineb verbist λέγω – «kõnelema», «rääkima» –, tähistades nõnda mitte «abstraktset», vaid välja öeldud, kõneldud, võiks öelda ka teoks ja tõeks saanud sõna – ning just see on Johannese evangeeliumi proloogi (ja viimselt kogu evangeeliumi) keskne sõnum (vrd Jh 1:14 ja 1:18): Jeesus Kristus on Elu Sõna, lihaks saanud Sõna, «mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud» (1Jh 1:1).

²³ Jaan Unt, Uue Testamendi kreeka keel algajaile. Tallinn 1998. Lk 30.

²⁴ Siin tasub mõelda taoliste Vana Testamendi tekstidele nagu Õp 8:22–31; Srk 24:1–22; Trk 7:24–8:1.

Kõik, mis on olemas, mis on loodud – nagu ka see, mis on inimkonna ja Jumala rahva ajaloos lunastuslooliselt sündinud – on saadud, tekkinud ja sündinud Sõna läbi. Kuigi Johannes peab, nagu eelnevalt näidatud, silmas «kõneldud sõna», ei ole siin siiski tegemist pelgalt sellega, et «Jumal ütles ja see või teine sai», vaid Johannese jaoks on Sõna puhul tegemist jumaliku isikuga, kes teostab Isa kavatsusi ja tahet²⁵ ning kelle evangelist ühemõtteliselt samastab Jeesuse Kristusega: «Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime Tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõe. Seadus on ju antud Moosese kaudu, arm ja tõe aga tulnud Jeesuse Kristuse kaudu.» (Jh 1:14.17)

Keelelistes märkustes on juba käsitletud Jh 1:3 erinevaid lugemisviise. Viimased eestikeelsed tõlked/redaktsioonid eelistavad ühendada kolmanda salmi lõpuosa neljanda salmi algusega, lugedes: «Mis on tekkinud Tema kaudu, oli elu.» Taoline lugemisviis võib osutada problemaatiliseks, kui näha siin gnostikuile omast arvamust, nagu poleks Jumala poolt ja Tema Sõna kaudu loodud mitte kõik olemasolev, vaid üksnes see, mis on hea – üksnes elu ja valgus –, samal ajal kui meile tuntud kurja (langenud) maailma loojaks olevat keegi teine (Δημιουργός).²⁶

Ka juhul, kui oht taoliseks eksiarusaamaks puuduks, näib Johannese evangeeliumi mõttega sobivat paremini traditsiooniline tõlkimisviis (siin 1968. aasta piiblitõlke järgi): «Kõik on tekkinud Tema läbi, ja ilma Temata ei ole tekkinud midagi, mis on tekkinud.», mille puhul neljas salm oleks sõnastatud järgmiselt: «Temas oli elu, ja elu oli inimeste valgus.» Siin puudub otsene vastandus, mis eeldaks justkui kahe erineva ja teineteisega koguni vaenujalal oleva maailma olemasolu, nagu gnostikute puhul (muide, Johannes kasutab sõna κόσμος – «maailm» – oma evangeeliumis kokku 79 korda 58 salmis), ja ka see on oluline osa Johannese keskest sõnumist: Jumala ainusündinud Poeg, Tema igavene Sõna on tulnud siia, langenud ja pimedasse maailma, et tuua talle valgus ja elu. Jah, langenud ja pimedasse, ent samal ajal ikkagi Jumala loodud ja armastatud maailma (vrd nt Jh 3:16).

Jumala Sõna, Tema ainusündinud Poeg Jeesus Kristus on inimeste elu ja valgus. Ta on valgus, mis paistab pimeduses, isegi kui pimedus seda omaks ei võta, vaid pigem – tõsi, edutult – summutada püüab (vt keelelist märkust väljendi «ei ole seda omaks võtnud» kohta). Sõna φῶς – «valgus» – kasutab Johannes oma evangeeliumis 22 korda, kusjuures enamasti on see ühel või teisel viisil vastandatud pimedusele. Jeesus koguni hoiatab oma jängreid, et need kasutaksid valgust, kuni neil seda on, saades ka ise valguse lasteks, et mitte jääda pimeduse meelevalda (vrd Jh 12:35j).

---

²⁵ Vrd Jh 4:34: «Minu roog on see, et ma teen selle tahtmist, kes mu on läkitanud, ja lõpetan Tema töö.»

²⁶ Käesoleva tekstikäsitluse koostaja ei kahtlusta 1989. aasta Uue Testamendi tõlkijat ega hilisemaid tõlkekoimetajaid mingilgi määral taolises arvamuses.

Kuues salm toob Johannese evangeeliumi proloogi ajutise muutuse: hetkeks pöördub tähelepanu Jumala igaveselt Sõnalt Tema maisele sõnumitoojale Ristija Johannesele, kelle vahekorrale Jeesusega evangeeliumi esimestes peatükkides üsna palju tähelepanu pööratakse. Selle taustaks võib olla, nagu vahel arvatakse, teatav rivaliteet kui mitte Jeesuse ja Johannese, siis vähemasti nende õpilaste vahel²⁷, aga võib-olla pidas evangelist lihtsalt vajalikuks selgitada Ristija Johannese rolli Kristuse tunnistajana ning kasutada teda omaenda sõnumi kinnitajana.

Igal juhul ütleb evangeeliumi tekst Johannese kohta selgelt: «Tema ise ei olnud valgus, vaid ta pidi tunnistama²⁸ valgusest.» (Jh 1:8) Ristija Johannese kutsumust ja ülesannet väljendab evangelist järgmiselt: «Oli Jumala läkitatud mees, nimega Johannes, see pidi tunnistust andma, tunnistama valgusest, et kõik hakkaksid tema kaudu uskuma.» (Jh 1:6j) «Uskuma hakkamise» all peetakse siin ilmselt silmas Jeesusele järgnemist, enda Tema juhtida ja õpetada usaldamist, täpselt nii, nagu sündis kahe eelnevalt Johannese, hiljem aga Jeesuse jüngriga: «Järgmisel päeval seisis Johannes jälle seal koos kahe oma jüngriga. Kui Jeesus läks neist mööda, ütles Johannes Talle otsa vaadates: «Vaata, see on Jumala Tall!» Ja mõlemad jüngrid kuulsid, mida ta ütles, ja läksid Jeesusega kaasa.» (Jh 1:35–37)

Niisiis oli Johannese kutsumuseks osutada valgusele – sellele tõelisele valgusele, «mis valgustab iga inimest» ja mis «oli maailma tulemas» ning «oli maailmas», mille läbi «maailm on tekkinud» ja mida maailm paraku ära ei tundnud (Jh 1:9j). Johannes täitis oma ülesannet hästi ja ustavalt, väljendades hiljem oma rõõmu tema kätte usaldatud sõnumi täitumisest ta oma silme all: «Kellel on mõrsja, see on peigmees. Peigmehe sõber seisab aga kõrval ja kuulab teda ning on väga rõõmus peigmehe hääle üle. Nii on nüüd ka minu rõõm saanud täielikuks. Tema peab kasvama, aga mina pean kahanema.» (Jh 3:29j) Evangelist kinnitab, et Johannes tunnistab Kristusest (jätkuvalt – vt vastavat keelelist märkust), kinnitades nii Tema autoriteeti kui seda, et Jeesus tõepoolest on see, kes pidi tulema ja kes on tulnud (Jh 1:15).

Jumala Sõna tuli sellesse, mis on Tema oma (vt vastavat keelelist märkust), «ent omad ei võtnud Teda vastu». Siin peab evangelist arvatavasti silmas mitte kogu maailma või inimkonda, vaid – nagu näitavad järgnevad vastandused Seaduse ja armu, Moosese ja Kristuse vahel – Jumala valitud rahvast, kes oleks pidanud neile töötatud, ette

---

²⁷ Vrd Jh 3:26: «Ja nad tulid Johannese juurde ja ütlesid talle: «Rabi! See, kes oli sinuga sealpool Jordanit ja kellest sa tunnistasid, vaata, ka see ristib ja kõik lähevad Tema juurde.»

²⁸ Sõnadel «tunnistama» ja «tunnistaja» on Johannese evangeeliumis äärmiselt oluline koht: Jeesusest tunnistavad Ristija Johannes (Jh 1:15.32.34; 3:26; 5:33), Samaaria naine (Jh 4:39), Jeesuse enda teod (Jh 5:36; 10:25), Pühad Kirjad (Jh 5:39), Püha Vaim (Jh 15:26), Jumal Isa (Jh 5:32.37; 8:18), koguni Jeesust ümbritsev ja Tema tegusid näinud rahvahulk (Jh 12:17).

kuulutatud ning nende endi poolt pikisilmi oodatud ja palavalt igatsetud Messia ära tundma ja vastu võtma.²⁹

Omad mitte, aga siiski oli ka neid, kes võtsid Ta vastu – need, kellele Ta andis «meelevalla saada Jumala lasteks», need, kes «usuvad Tema nimesse» ning kes «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:12j). Jumala lapseks saamise meelevald ei tähenda siin mitte seda, nagu oleks Jumala lapseks saamine antud inimeste võimusesse, vaid tegemist on pigem juriidilise väljendiga, mis näitab, et Jumal on neile, kes Tema nimesse usuvad, kinkinud lapseõiguse (vt keelelist märkust sõna ἐξουσία – «meelevald» – kohta). Sama kinnitab seegi, et tegemist on Jumalast sündinutega – teatavasti ei saa inimene ise teha kõigevähematki selleks, et sündida.³⁰

Selleks, et inimesed võiksid sündida Jumalast – mitte «verest» ega «liha tahtest» (Jh 1:13) – pidi Jumala Sõna tulema ilma inimesest ja inimesena: «Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel.» (Jh 1:14) Sõnal σάρξ – «liha» – puudub siin, nagu ilmselt ka eelnevas salmis, negatiivne tähendusvarjund, vaid see tähistab lihtsalt inimest tema maises olemises. Tõsi, inimese maise olemise juurde kuuluvad nõtrus ja kaduvus ning kui Vaim inimest ei elusta, siis pole ka lihast «mingit kasu» (Jh 6:63). Nii on Jumala Sõna lihaks saades võtnud omaks ka inimliku nõtruse ja kaduvuse, elades meie keskel otsekui telgis (vt vastavat keelelist märkust), mille puhul on juba seda püstitades teada, et ühel heal päeval tuleb see taas koost võtta ja kokku pakkida, et edasi minna.³¹

Siiski ei ole Sõna lihakssaamise puhul peaarõhk mitte liha nõtrusel ja kaduvusel³² (kusjuures ei tohi unustada, et ka nõdraks ja kaduvaks lihaks saades jäi Sõna endiselt Jumala igaveseks Sõnaks), vaid sellele, et selle tulemusena «me nägime Tema kirkust, nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde» (Jh 1:14). Jumala kirkus, au, väärikus, Tema tõeline, isegi varjamatu kohalolu saab nähtavaks ja reaalseks, tõepoolest käegakatsutavaks (1Jh 1:1) Jeesuses Kristuses, kes on tõeline Jumal ja tõeline inimene.

See, et tegemist on tõelise Jumalaga, ei tule välja mitte ainult tiitlist «Ainusündinu», vaid ka ilmselgest viitest Jumala eneseilmutusele, mille osaliseks sai Mooses (kellest Johannes peagi samuti juttu teeb): «Ja Issand laskus alla pilve sees. Mooses astus seal

---

²⁹ Kui irooniliselt mõjuvad selles kontekstis variseride sõnad Palmipuudepühal: «Vaata, kogu maailm jookseb Tema järele!» (Jh 12:19)

³⁰ Ning ilma Jumalast sündimata ei või keegi pärida Jumala riiki (Jh 3:5).

³¹ «Me ju teame, et kui meie maine telkhoone maha kistakse, on meil elamu Jumala käest, käteta tehtud igavene hoone taevas, sest selles maises me ägame, igatsedes rõivastuda taevasesse eluasemesse.» (2Kr 5:1j)

³² Seda enam, et «telk» ei tähista Pühakirjas mitte ainult ränduri ajutist eluaset, vaid ka igavese Jumala templi, millega Jeesus ennast samuti võrdleb (Jh 2:19–22), ning selles avalduvat Jumala ligiolu.

Tema juurde ja hüüdis Issanda nime. Ja Issand möödus tema eest ning hüüdis: «Issand, Issand on halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ning tõest, kes säilitab heldust tuhandeile, annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu, aga kes siiski ei jäta süüdlast karistamata, vaid nuhtleb vanemate patud lastele ja lastelastele kolmanda ja neljanda põlveni!» (2Ms 34:5–7)

Lihaks saanud Sõna oma kirkuses, armus ja tões on seesama «halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ja tõest», kes ilmutas ennast Moosesele ning andis talle ja tema kaudu oma valitud rahvale oma Seaduse – ning kes, mis veelgi tähtsam, päästis oma rahva orjapõlvest ja hukatusest, et juhtida ta paradiislikule Tootatud Maale.

Kuigi Jeesust võib teatavas mõttes võrrelda Moosesega (või Mooseses näha üht Tema eelkujudest)³³, on Jeesus Kristus, Jumala lihaksaanud Sõna, mõõdetamatult enam kui Mooses: «Seadus on ju antud Moosesega kaudu, arm ja tõde aga tulnud Jeesuse Kristuse kaudu.» (Jh 1:17) Niisiis oli parim, mis inimestele Moosesega kaudu osaks sai, oma jumalikust päritolust hoolimata «võimetu» ja «inimloomuse tõttu jõuetu» Seadus (Rm 8:3) – kuigi ka see iseenesest oli Jumala armukingitus –, Jeesuses Kristuses on meile aga kingitud tõeline lunastav, päästev, uueksstegev ja eluandev arm – oleme Tema täiusest saanud lausa «armu armu peale» (Jh 1:16) – ja tõde.

On oluline tähele panna, et Jeesuse Kristuse kaudu tulnud arm ja tõde mitte ei vastandu Moosesega Seadusele (mis sel juhul peaks olema armutu vale), vaid Jeesuses Kristuses, Jumala lihaksaanud sõnas, saab ilmsiks³⁴ ka Seaduse tõeline tähendus, ülesanne ja eesmärk: Seadus on «meie kasvatajaks Kristuse poole, et me saaksime õigeks usust» (Gl 3:24), ning kuna Jumal juhivad meid Seaduse läbi meelt parandama, võrsu Seaduski Jumala heldusest, sallivusest ja pika meelega rohkusest (vrd Rm 2:4).

Eks samamoodi ole ka valgusega, mis «paistab pimeduses» (Jh 1:5) ja «valgustab iga inimest» (Jh 1:9), sest valgus võib olla nii õnnistuseks kui hukkamõistuks: «Ent kohus on see, et valgus on tulnud maailma, aga inimesed on armastanud pimedust enam kui valgust, sest nende teod on kurjad. Igaüks, kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei paljastataks. Aga kes teeb tõtt, see tuleb valguse juurde, et ta teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud Jumalas.» (Jh 3:19–21) Kõigile antakse võimalus, nii omadele kui võõrastele, et neist võiksid saada «pühade kaaskodanikud ja Jumala kodakondsed» (vrd Ef 2:19), isegi kui on ette arvata, et omadki ei pruugi neile pakutud armu vastu võtta (Jh 1:11).

---

³³ «Ma äraatan neile ühe prohveti nende vendade keskel, niisuguse nagu sina, ja ma panen oma sõnad ta suhu ja ta räägib neile kõik, mis mina teda käsin.» (5Ms 18:18; vrd Ap 3:22j)

³⁴ Vt keelelisi märkuseid sõnade «tõeline» ja «tõde» kohta.

Jumal on teinud kõik vajaliku ja võimaliku: «Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat. Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, Tema on meile teate toonud.» (Jh 1:18) Siin on kokku võetud nii Johannese evangeeliumi proloogi kui kogu evangeeliumi keskne sõnum: inimsilmale nähtamatu Jumal on saanud Jeesuses Kristuses nähtavaks, kogetavaks, käegakatsutavaks, ja mitte ainult selleks, et ennast inimestele näidata, vaid selleks, et inimesed võiksid Teda nähes, Temasse uskudes ning Teda järgides leida ja pärida igavese elu.

Jeesus Kristus on tulnud ja meile Jumalast (või Jumalalt) «teate toonud». Õigupoolest on eestikeelne tõlge siin küündimatu, kuna teksti tegelik – paradoksaalsel kombel ühteainsasse sõnasse ἐξηγήομαι mahtuv – mõte on ühelt poolt, et Jeesuses Kristuses on saanud avalikuks Jumala tõeline olemus (Ta on selle meile «lahti seletanud»), ning teiselt poolt, et Jeesus Kristus on meie teenäitaja, kes juhhib meid [tagasi] Jumala juurde.

Täpselt nii, nagu Jeesus ütles oma jüngeritele enne kannatamist ja surma: «Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu. Kui te oleksite tundnud mind, siis te tunneksite ka mu Isa. Nüüd te tunnete teda ja olete teda näinud. Kes on näinud mind, see on näinud Isa» (Jh 14:6j.9) – ning ülempreesterlikus palves: «Aga igavene elu on see, et nad tunneksid Sind, ainsat tõelist Jumalat, ja Jeesust Kristust, kelle Sina oled läkitanud.» (Jh 17:3)

Jutluseks

Kristuse sündimise pühaks on EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava kõigil lugemisaastatel ühed ja samad pühakirjatekstitid. Vana Testamendi lugemise ja Epistli puhul on antud kaks erinevat valikut, Evangeelium on igal aastal sama (Jh 1:1–14).³⁵

Vana Testamendi lugemise mõlemad variandid pärinevad prohvet Jesaja raamatust. Üks neist (Js 52:7–10) kuulutab rõõmusõnumit Issanda kojutulekust Siionisse ning sellega kaasnevast lunastusest, teine (Js 11:1–9) kõneleb Iisai kannust tõusvast võrsest, kes toob õiguse ja rahu mitte ainult Jumala valitud rahvale ega isegi mitte ainult inimkonnale, vaid kogu Jumala loodule.

Epistlik on kas Heebrea kirja algussalmid (Hb 1:1–12), mis toonitavad, et «Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu», või apostel Johannese sõnum (1Jh 4:9–16) Jeesuses Kristuses ilmunud ja teostunud lepitavast armastusest, mille läbi Jumal on meid lunastanud ja mis kohustab ka meid üksteist armastama.

---

³⁵ Nagu juba öeldud, soovitab käesoleva tekstikäsitluse koostaja lugeda Jh 1:1–18.

Erinevad Vana Testamendi lugemised ja Epistlid annavad võimaluse ka Evangeeliumi üle jutlustades keskenduda erinevatel aastatel erinevatele aspektidele, ent alati peaks tooma esile Johannese evangeeliumi ja kogu kristliku usu keskse sõnumi: Jumala igavene Sõna, Isa ainusündinud Poeg, kes on «Isa rinna najal», s.t kes on tõeline Jumal, olemuselt üks Isaga, on saanud lihaks, tõeliseks inimeseks, et meid lunastada ja Jumalaga lepitada, et avada meile Jumala tõeline olemus ning juhtida meid tagasi Jumala, meie Looja juurde, et võiksime saada Tema lasteks ja päriksime igavese elu.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on kõige Looja ja Hoidja – Ta on ka meie Looja ja Hoidja. Ta on meid loonud oma Sõna – oma ainusündinud Poja – läbi, selleks, et võiksime elada Tema heade loodutena Tema loodud heas ja täiuslikus maailmas.
2. Paraku on maailm kaugel sellest, et olla hea ja täiuslik. Kuigi see loodetavasti ei ole päris nii, tundub pahatihti, nagu oleks halba rohkem kui head, pimedust enam kui valgust. Nagu võib tunduda, et Jumal (kui Ta üldse on olemas) ei hooli meist ega üleüldse oma loodust, vaid on jätnud meid saatuse (või kurjuse jõudude) meelevalla. See ei vasta tõe, ning Jeesus Kristuses teoks saanu näitab ja kinnitab kõige täiuslikumal viisil, kuivõrd Jumal meid armastab ja meist hoolib. Jumal mitte ainult ei juhi ega hoiu oma loodut «kuskilt kaugelt», «väljastpoolt», vaid on astunud meie keskele, saanud oma Sõnas inimeseks, «lihaks», üheks meie hulgast ja meiega, «püstitanud oma telgi» meie keskele, et tõelise valgusena valgustada iga inimest; et Jumala Ainusündinuna anda kõigile, kes Tema nimesse usuvad, meelevallalt saada Jumala lasteks; et jagada meile oma täiusest armu armu peale ning kinkida meile igavene elu.
3. Sellest kõigest tunnistavad nii Mooses kui prohvetid, kaasa arvatud Issanda viimane teevalmistaja Ristija Johannes, ja sellest samast oleme meiegi kutsutud tunnistust andma. Jeesus Kristus on tõeline valgus, Tema on tee ja tõde ja elu ja ükski ei saa Isa juurde muidu, kui Tema kaudu (Jh 14:6). Ent Kristus ütleb ka, et meiegi peame sündima valguse lasteks, et meid ei tabaks (ega võidaks) pimedus, vaid meil oleks elu valgus (vrd Jh 12:35j ja Jh 8:12). Jeesus Kristus on nii Jumala igavene Sõna, kes oli alguses ja on alati Jumala juures, Isa rinna najal, ent Ta on ka Jumala poolt meile kõneldud sõna, Jumala armastuse sõna kogu Tema armastust nii hädasti vajavale inimkonnale: «Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et Ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.» (Jh 3:16)